

Taalverwerving: een actief, geleidelijk, grillig proces

Omdat het taalspel van de mens (doorheen de generaties) zo verfijnd is geworden, vormt taalverwerving voor een mens een stevige uitdaging waaraan hij behoorlijk veel tijd moet besteden. Gelukkig worden mensen geboren met een talent om talen te leren. Hoe dat aangeboren talent eruitziet, weten wetenschappers niet. Ze weten wel dat een baby een aantal functies in zijn prille brein heeft klaarzitten die hem gevoelig maken voor het oppikken van taal. Vanaf de eerste dag gaat het babybrein *actief* met taal aan de slag. Het brein probeert de taalsignalen van de omgeving te vangen, te interpreteren, te ontrafelen en er patronen in te vinden.

Het jonge kind is sterk op de sociale betekenis van taal gericht. Het kind hoort talige uitspraken ("kijk, een bootje!", "Nog een hapje"), en probeert daarbij te ontdekken op welke voorwerpen, handelingen of gebeurtenissen de gesprekspartner zijn aandacht wil richten. Gezamenlijke aandacht en de inbedding van taal in concrete activiteiten helpen het kind om taalvormen te "begrijpen" en vast te houden. Ook hoeveelheid helpt: kinderen die veel taalaanbod krijgen, vorderen vaak sneller. Woorden die vaak worden aangeboden, worden vaak sneller en beter verworven. Ook taal die inspeelt op de dingen die de aandacht van het kind opeisen, maakt meer indruk op het brein van het taallerende kind. De beginnende taalleerder slaat heel veel taalvormen (woorden en uitdrukkingen) op, samen met de betekenis die hij eraan geeft. Gaandeweg ontdekt het brein in die opgeslagen massa bepaalde patronen (bijvoorbeeld "kloppen – klopte – geklopt"). Die patronen helpen het brein om structuur ("systeem") in al die opgeslagen vormen te brengen. Het brein probeert als het ware een huis te bouwen met de bouwstenen die het verzamelt. En het gaat met die bouwstenen creatief aan de slag: het is in staat om opgeslagen vormen op een eigenzinnige manier te combineren (bijvoorbeeld "beenmouwen", "jammerik", "zwemde"). Taalleren gaat dus veel verder dan imiteren. Elke taalleerder is de architect van zijn eigen taalsysteem.

Het brein van het taallerende kind kan niet *alle* patronen en aspecten van een taal tegelijk oppikken, opmerken en doorgronden. Dat gebeurt stelselmatig, stapje voor stapje. Taalleren is een *geleidelijk* proces. Bij jonge kinderen hoor je dat doordat ze zinnnetjes maken waarin het ene woord al wel goed wordt uitgesproken en het andere nog onverstaanbaar is, de ene regel al wel goed wordt gevolgd en de andere nog lang niet, het ene voorwerp al wel goed wordt benoemd en het andere niet.... Vroeger noemde men de afwijkende aspecten van taalgebruik van het kind „fouten“, maar tegenwoordig overheerst de visie dat de 'eigen-aardigheden' van kindertaal wijzen op de geleidelijke taalontwikkeling die de kinderen doormaken: het zijn „*ontwikkelingskenmerken*“. Het zijn de sporen die het kind achterlaat tijdens de ontdekkingsreis die het aan het maken is door de wondere wereld van een taal. De verwerving van een bepaalde regel, uitdrukking of deelcompetentie (bijvoorbeeld het

schrijven van een uitnodiging) gebeurt niet van vandaag of morgen. Kinderen springen niet in één beweging van "helemaal-niet-verworven" naar "helemaal-goed-verworven" als het gaat om de verwerving van een grammaticaregel of het ontrafelen van de betekenis van een woord. Meestal gaan kinderen door een instabiele fase waarin hun brein twijfelt: het pendelt tussen verschillende mogelijkheden, probeert er een aantal uit (en let op feedback), doet het de ene keer goed, en de volgende keer niet..... Pas na verloop van tijd komt er stabiliteit in het systeem. Taalleren is dus geen mooi rechtlijnig proces: het is grillig, en zit vol pieken, dalen en valleien.